

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Лариса КЛОЧКО
Лариса КЛОЧКО

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПП4 Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської
філології

«29» серпня 2025 року

Голова *Наталія ГРОМОВА* Наталія ГРОМОВА

Суми 2025

Розробники: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури **Громова Н.В.**, доктор філологічних наук, професор **Горболіс Л.М.**, кандидат філологічних наук, доцент **Кириленко Н.І.**

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Вікторія ГЕРМАН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 15	Перший (бакалаврський)	Нормативна (обов'язкова)	
		Рік підготовки	
4-й		4-й	
Семестр			
8 с. – 450 год.		8 с. – 450 год.	
Лекції			
-		-	
Практичні/семінарські			
-		-	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
-		-	
Консультації			
-	-		
Загальна кількість годин – 450		Вид контролю: залік (8 семестр)	

МЕТА ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У межах практичної підготовки бакалавра за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література) визначено перелік та обсяг 4 освітніх компонентів, останнім з яких виступає «Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО», яка є логічним продовженням навчальних практик на попередніх курсах та завершальним етапом професійно-педагогічної підготовки вчителя української мови і літератури та вчителя англійської мови. Практична підготовка за зазначеним ОК носить міждисциплінарний характер і забезпечує поєднання теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО забезпечує оволодіння базовим обсягом загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, досягнення програмних результатів навчання відповідно до освітнього рівня бакалавр.

Програма виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури розроблена на основі нормативних документів Міністерства освіти і науки України та відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту», Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», листа Міністерства освіти і науки України від 07.02.09 р. № 1/9-93 «Про практичну підготовку студентів»; рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти», згідно з «Положенням про практики у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка» (2023 р.).

У програмі виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО враховано положення Концепції Нова українська школа (2016 р.), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018 р.), матеріали спільного проекту Міністерства освіти і науки України та Британської Ради «Шкільний вчитель нового покоління», Типової програми «Методика навчання англійської мови». освітній ступінь бакалавр (2020 р.), Європейського профілю професійної компетентності вчителів-мовців (ЄППК), Рекомендацій з компетентностей учителів у змішаному навчанні (Blended Learning Teacher Competency Framework) (2014 р.), Європейської рамки для цифрової компетентності освітян: DigCompEdu (2017 р.), Рамкових рекомендацій для плюралістичних підходів CARAP/FREPA тощо.

Метою виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО є набуття програмних результатів навчання, оволодіння сучасними методами і формами організації навчально-виховного процесу у ЗЗСО, формування загальних та професійних (фахових)

компетентностей майбутнього вчителя української мови і літератури, зарубіжної літератури, необхідних для реалізації навчально-виховного процесу з української мови і літератури, зарубіжної літератури в ЗЗСО на засадах академічної доброчесності, а також набуття первинних навичок професійної діяльності та вироблення умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати та здійснювати трудові функції, визначені Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.), і продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань в галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури на базовому (другому) рівні повної загальної середньої освіти.

Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО забезпечує формування інтегральної, загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього вчителя української мови і літератури та вчителя англійської мови:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 3. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, здатність розуміння важливості розвитку мислення й пошанування істини.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську</p>

	<p>національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p> <p>ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно- комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітніресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній емоційний стан; використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки учнів, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність; формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт- суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами; залучати батьків до</p>

	<p>освітнього процесу на засадах партнерства.</p> <p>ПК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.</p> <p>ПК 8. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечно освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично - просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.</p> <p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 10. Прогностична компетентність як здатність: прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес.</p> <p>ПК 11. Організаційна компетентність як здатність: організовувати процес навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності; здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів.</p> <p>ПК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати моніторинг та оцінювання результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; аналізувати результати навчання; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p> <p>ПК 14. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.</p>
--	---

Програмні результати навчання

Результати навчання за дисципліною базуються на програмних результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, є достатніми для успішного здійснення професійної діяльності, компетентного вирішення навчальних завдань.

Програмні результати навчання

Знання

ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.

ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.

ПРЗ 4. Знати сучасні концепції навчання й виховання, актуальні питання педагогіки та методики навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання.

ПРЗ 5. Знати й розуміти зміст ключових компетентностей, наскрізні уміння здобувачів освіти, визначені державними стандартами освіти; знати й розуміти вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, рівні сформованості їхніх компетентностей.

ПРЗ 6. Знати та аналізувати методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; форми організації освітнього процесу; види і форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти, вимоги, форми й види професійного розвитку вчителя.

ПРЗ 7. Знати загальні питання методики та зміст модельних навчальних програм з української мови, української літератури, зарубіжної літератури; знати методику вивчення основних розділів шкільних курсів української мови, української літератури, зарубіжної літератури в основній школі в умовах впровадження концепції Нова українська школа; знати види, форми, методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, відстеження їх прогресу в навчанні.

ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.

ПРЗ 9. Знати вікові та індивідуальні особливості учнів, ознаки погіршення їх психоемоційного стану, принципи побудови конструктивної й безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу; вимоги та інструменти забезпечення інклюзивного навчання.

ПРЗ 10. Знати основні принципи побудови безпечного освітнього середовища, правила і рекомендації зі здоров'язбереження; закономірності та особливості використання рухової активності для формування здорового

	<p>способу життя.</p> <p>ПРЗ 11. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної недоброчесності, правила використання об'єктів авторського права на рівні необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки як в академічній спільноті, так і подальшій педагогічній діяльності.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1. Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів в ході планування, організації та здійснення навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи), зокрема в інклюзивному освітньому середовищі.</p> <p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 4. Уміти використовувати різні методи, форми і засоби навчання учнів з української мови, української літератури, зарубіжної літератури; формувати у здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння / міжособистісної взаємодії, враховуючи вікові психологічні особливості у процесі навчання.</p> <p>ПРУ 5. Уміти доцільно підбирати, адаптувати та використовувати традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 6. Уміти оцінювати проблемну ситуацію та/або завдання на основі всебічного аналізу з метою виявлення шляхів їх вирішення; використовувати та вдосконалювати методики навчання конкретних тем з української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах середньої освіти (на рівні основної школи); сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 7. Уміти організовувати освітній процес відповідно до сучасних вимог, проєктувати і проводити уроки різних типів (у тому числі інтегровані) з української мови, української літератури, зарубіжної літератури в основній школі з урахуванням специфіки навчальних цілей, контингенту учнів в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 8. Обирати, вдосконалювати, створювати та застосовувати</p>

	<p>відповідне доцільне методичне і дидактичне забезпечення освітнього процесу; знаходити, переусвідомлювати, доповнювати з різних джерел теоретичні відомості щодо особливостей змістових ліній шкільних курсів, грамотно структурувати і подавати відповідний навчальний матеріал з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, доцільно використовувати інформаційно-цифрові технології для підтримки навчально-пізнавального процесу,</p> <p>ПРУ 9. Уміти доцільно використовувати різноманітні форми, методи, прийоми, засоби діагностики навчальних досягнень учнів, контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності суб'єктів навчання в умовах впровадження концепції «Нова українська школа», відстежувати прогрес учнів у навчанні.</p> <p>ПРУ 10. Уміти формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в умовах впровадження концепції Нова українська школа, формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p> <p>ПРУ 13. Уміти використовувати іноземну мову в практичній діяльності.</p>
<p>Комунікація</p>	<p>ПРК 1. Володіти основами професійної мовленнєвої культури при навчанні української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.</p> <p>ПРК 4. Здатність пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.</p>
<p>Автономія і відповідальність</p>	<p>ПРА 1. Мати сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності, бути готовим сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя та принципів академічної доброчесності.</p> <p>ПРА 2. Бути готовим організувати освітній процес, ґрунтуючись на основних нормативно-правових актах, санітарно-гігієнічних правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження молоді; відповідально ставитися до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності.</p> <p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі</p>

	<p>значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.</p>
--	---

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Зміст виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО визначається відповідно до загальної мети, яка спрямована на підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, орієнтованих на демократичні цінності фахівців у галузі освіти, які володіють комплексними, фундаментальними знаннями з предметних спеціальностей українська мова, українська література, зарубіжна література та здатні виконувати складні спеціалізовані завдання й вирішувати практичні проблеми, що характеризуються комплексністю, невизначеністю умов та пов'язані з навчанням української мови, української літератури та зарубіжної літератури в основній школі в умовах реалізації концепції Нова українська школа, на засадах загальнолюдських і національних цінностей особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів та самоосвіти протягом життя, а також набутті первинних навичок професійної діяльності та виробленні умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати та здійснювати трудові функції, визначені Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.) і продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань в галузі навчання української мови і літератури та англійської мови на базовому (другому) рівні повної загальної середньої освіти.

У ході виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО реалізується низка завдань.

ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Під час проходження **виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО** студенти/студентки оволодіють сучасними методами, прийомами і формами організації навчально-виховного процесу в ЗЗСО; розвинуть уміння здійснювати діяльність з навчання української мови та літератури, зарубіжної літератури на базі сформованої в них мовленнєвої компетенції та знань з основ теорії методики, педагогіки і психології, уміння поєднувати теоретичні знання з методики навчання української мови та літератури, зарубіжної літератури з практичною діяльністю навчання учнів. Практична підготовка забезпечить практичне пізнання студентами/студентками закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, розвине в них вміння вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до умов педагогічного процесу; виховає в студентів/студенток потребу систематично поглиблювати свої знання і творчо застосовувати їх на практиці.

Під час проходження **виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО** здійснюється:

- 1) виховання в студентів/студенток стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- 2) закріплення, поглиблення та синтезування психолого-педагогічних,

методичних і мовних знань у процесі їх використання для вирішення конкретних навчальних завдань;

3) свідоме застосування студентами/студентками теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;

4) формування та розвиток професійних умінь і навичок щодо підготовки і проведення уроків з української мови та літератури, зарубіжної літератури;

5) розвиток у студентів/студенток умінь здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;

6) ознайомлення із сучасними досягненнями навчально-виховної роботи в школі, закладах позашкільної освіти, передовим педагогічним досвідом;

7) вироблення творчого підходу до педагогічної діяльності.

Завдання виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури

Навчальні:

1) поглибити знання студентів з предметів, що визначають зміст практики;

2) забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховних завдань;

3) розвивати в практикантів умінь проводити уроки з використанням сучасних інноваційних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;

4) формувати в студентів психологічну готовність до роботи в школі;

5) створювати умови для самореалізації й саморозвитку студентів.

Наукові:

1) поглибити теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;

2) розвивати професійно-дослідницькі здібності студентів;

3) формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

1) виховувати в студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;

2) формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвитку в них професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;

3) розвивати в практикантів умінь здійснювати виховну роботу з української мови і літератури.

Професійні:

1) формувати в студентів умінь та навички правильно визначати:

2) типи уроків, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів та конкретних умов проведення уроків;

3) організаційні форми, методи й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови навчання;

4) навчальну, розвивальну, виховну мету уроку зі спеціальності та в позакласних виховних заходах, а також організаційні форми й методи їх проведення;

5) добирати, а в разі необхідності виготовляти роздатковий матеріал, наочність до уроків відповідно до їх пізнавальної мети;

6) своєчасно й уміло застосовувати ТЗН для проведення уроків зі спеціальності та в позакласній роботі;

7) стимулювати інтерес та активність учнів до засвоєння знань, розвивати їхню увагу, мислення, мовлення;

8) робити психолого-педагогічний аналіз уроків та позакласних заходів зі спеціальності, проведених студентами конкретної групи;

9) самостійно вивчати передовий педагогічний досвід учителів, робити відповідні висновки, які розкривали б особливості професії вчителя, узагальнювати й використовувати його у своїй навчальній роботі в університеті (написання рефератів, доповідей, курсових робіт, виконання дослідницьких проєктів).

У результаті виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО студенти/студентки демонструють здатність:

1) практично використовувати знання закономірностей розвитку особистості, вікових особливостей учнів, їхньої психології у процесі підготовки та проведення фрагментів уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури;

2) застосовувати знання та розуміння принципів, форм, сучасних методів, методичних прийомів навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в ЗЗСО;

3) застосовувати знання та розуміння особливостей навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури різних груп учнів, застосування індивідуалізації навчання, організації освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів;

4) застосовувати знання та демонструвати розуміння сучасних психолінгвістичних, філологічних і дидактичних засад навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, особливостей формування навичок і вмінь, використання мовних одиниць у певному контексті;

5) застосовувати знання, демонструвати розуміння та здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури на базовому рівні середньої освіти;

6) демонструвати обізнаність із елементами теоретичного й експериментального освітнього дослідження та методами їхньої реалізації у навчанні української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Передумовами для проходження виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО є вивчення дисциплін циклу загальної (Інформаційно-комунікаційні технології, Вікова фізіологія та здоров'я дитини) та професійної підготовки (Психологія,

Педагогіка, Основи інклюзивного навчання, Фахова українська мова, Сучасна українська літературна мова, Культура мовлення вчителя та стилістика, Літературне краєзнавство, Вступ до літературознавства, Українська література, Українська література в контексті світової, Антична література, Дитяча література, Методика навчання української мови, Методика навчання української літератури, Методика навчання зарубіжної літератури.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО відбувається протягом 12 тижнів у 8 семестрі.

Базами виробничої педагогічної практик з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО є заклади загальної середньої освіти ЗЗСО (базовий (другий) рівень повної загальної середньої освіти (5-9 класи)). Проведенню практики передуює настановча конференція, на якій обговорюється зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, даються завдання та методичні рекомендації викладачів-методистів кафедр української мови, української літератури, педагогіки, педагогічної творчості та освітніх технологій, психології.

Методичне керівництво практикою здійснюють керівники практик, методисти з фаху, з педагогіки та психології.

Керівник практики призначається з числа провідних викладачів кафедри української мови і літератури.

Методистами з практики призначаються науково-педагогічні працівники, які мають досвід викладацької роботи у закладах вищої освіти не менше 3 років або досвід практичної роботи за фахом.

Методистами з педагогіки та психології призначаються викладачі відповідних кафедр, які мають досвід викладацької роботи у вищих навчальних закладах не менше 3 років.

Керівник практики здійснює безпосереднє навчально-методичне керівництво виробничою практикою студентів.

Обов'язки керівника практики:

- складати робочу програму практичної підготовки;
- розробляти методичну документацію з питань практичної підготовки та надавати допомогу викладачам-методистам;
- забезпечувати організацію і проведення практичної підготовки зі спеціальності;
- узгоджувати бази проходження практичної підготовки з завідувачем навчальною та виробничою практикою Університету;
- згідно з угодами, укладеними між Університетом і базовими закладами та відношеннями щодо проведення практичної підготовки, проводити розподіл методистів та студентів-практикантів;
- готувати проект наказу з практики;

- забезпечувати організацію і проведення настановчих та підсумкових конференцій, захисту результатів практичної підготовки;
- ознайомлювати здобувачів вищої освіти із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практичної підготовки;
- здійснювати загальний контроль за виконанням здобувачами вищої освіти завдань практичної підготовки і правил внутрішнього трудового розпорядку, визначеного базою практичної підготовки;
- приймати залік із практики і виставляє підсумкову оцінку;
- вивчати й узагальнювати досвід організації та проведення практичної підготовки;
- подавати завідувачу навчальної та виробничої практики звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого вдосконалення та організації її проведення.

Методист з фаху українська мова і література та з фаху зарубіжна література:

1) бере участь в настановчій та підсумковій конференціях у інституті/факультеті. На установчій конференції методист ознайомлює студентів із вимогами до організації практики на окремій спеціальності, здійснює організаційну роботу зі студентами. На підсумковій конференції методист характеризує роботу своєї групи, досягнення і недоліки окремих студентів, узагальнює досвід практики;

2) знайомить студентів/студенток із адміністрацією бази практики, керівниками практики, здійснює розподіл студентів, контролює відвідування, роботу та виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу;

3) проводить методичну роботу зі студентами (затверджує індивідуальні плани, проводить консультації, перевіряє та оцінює конспекти, відвідує та обговорює не менш ніж три заняття);

4) забезпечує контроль за проходженням практики студентами групи (у співпраці зі старостами);

5) відповідає за своєчасну подачу студентами/студентками звітної документації відповідальному методисту;

6) оцінює роботу студентів, виставляє оцінку в атестаційний лист;

7) подає керівнику практики звіт за підсумками практики.

Методист з педагогіки:

1) бере участь в настановчій та підсумковій конференціях;

2) забезпечує методичне керівництво роботою студентів за індивідуальним планом;

3) здійснює консультування студентів з виконання наукових завдань, з актуальних питань навчання і виховання;

4) відвідує уроки студентів, організовує колективне обговорення відвіданих уроків;

5) надає методичну допомогу в організації та проведенні виховних заходів (не менше двох); відвідує, проводить колективне обговорення оцінює їх;

6) організовує групову та індивідуальну методичну роботу зі студентами;

7) перевіряє та оцінює конспект (розробку) залікового виховного заходу;

8) оцінює навчально-виховну роботу студента, виставляє оцінку в атестаційний лист.

Методист з психології:

1) бере участь в настановчій та підсумковій конференціях в університеті;

2) забезпечує методичну допомогу студентам у виконанні завдань із психології;

3) консультує з питань психологічних основ навчання, виховання і розвитку;

4) оцінює виконання завдання з психології та виставляє оцінку в атестаційний лист.

Студентки/студенти знайомляться з керівництвом школи, підписують повідомлення про прибуття на практику, знайомляться з вчителями української мови, української літератури та зарубіжної літератури, ознайомлюються з планами роботи вчителів української мови, української літератури та зарубіжної літератури, знайомляться з учнями, про що робиться запис у щоденнику практики, повідомляють про прибуття на практику методистів, складають та погоджують індивідуальний план студента-практиканта, складають свій розклад та розклад групи. В межах навчально-виховної роботи складають/беруть на ознайомлення тематичний план уроків на період педагогічної практики, відвідують уроки вчителів української мови, української літератури та зарубіжної літератури за розкладом та проводять методичний аналіз уроків та/або здійснюють рефлексію та заповнюють бланки спостереження, надають зворотній зв'язок до уроку або його фрагменту. Для організації знайомства з класом обирають ігри та розробляють фрагменти уроків. Розробляють плани-конспекти уроків української мови, української літератури та зарубіжної літератури на основі рефлексії щодо особливостей підготовка фрагменту уроку, врахування інформації щодо групи та уроку, готують засоби та матеріали для проведення уроків та здійснюють самоаналіз на основі рефлексії результатів фрагменту уроку. Проводять позакласні заходи з фаху та виховні заходи (у тому числі – залікові). Виконують завдання з психології. У межах науково- дослідницької роботи методичного напрямку проводять методичний аналіз мовного матеріалу підручників з української мови, української літератури та зарубіжної літератури з метою виявлення можливих труднощів його засвоєння. Вивчають та аналізують науково-методичну літературу за визначеним переліком джерел для ознайомлення, вивчають та узагальнюють досвід роботи вчителів української мови,

української літератури та зарубіжної літератури за місцем проходження практики та шляхом відвідування науково-методичних семінарів, вебінарів, конференцій, на яких вчителі представляють позитивний досвід роботи. Відвідують зустрічі та консультації з керівником практики, методистом (за потребою). На завершальному етапі практики готують звіт про результати педагогічної практики та звітні матеріали, здають звітну документацію керівнику практики, проходять опитування онлайн «Зворотній зв'язок щодо особливостей проходження навчальної педагогічної практики», беруть участь в обговоренні результатів виробничої педагогічної практики.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Навчальним планом передбачено диференційований залік з виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО студентів IV курсу.

Основними показниками діяльності здобувачів вищої освіти, що враховуються при оцінці результатів практичної підготовки є:

1) повнота та якість виконання Індивідуального плану практичної підготовки;

2) ставлення до професійної діяльності;

3) повнота та правильність оформлення звітної документації;

4) характеристика та оцінка діяльності методистами практики, призначеними університетом та фахівцями бази практики;

5) сукупність загальних та спеціальних компетентностей, отриманих студентом у результаті практичної підготовки та відображених у звітній документації;

6) своєчасність подання звітної документації.

При оцінюванні також враховується:

1) сумлінне виконання студентом вимог програми навчальної педагогічної практики, обов'язків студента-практиканта;

2) дотримання студентом правил внутрішнього розпорядку закладу загальної середньої освіти;

3) відсутність зауважень дисциплінарного характеру;

4) участь у проведенні підсумкової конференції.

Підбиття підсумків виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО передбачає:

1) подання на кафедри педагогіки, психології матеріалів виконаних завдань;

2) подання на кафедру української мови і літератури звітної документації методистам із фаху для оцінювання;

3) розгляд питання про підбиття підсумків та обговорення звітів групових методистів про виробничу практику з української мови і літератури, зарубіжної літератури в контексті чергового засідання кафедри української мови і літератури;

- 4) підготовку та проведення підсумкової конференції;
- 5) оцінювання керівником практики професійних досягнень студентів.

Звітна документація за завданнями виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО включає:

1) звіт про результати виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури із зазначенням кількісних та якісних результатів навчальної педагогічної практики за наступними пунктами: початковий етап педагогічної практики; навчально-виховна робота з української мови і літератури, зарубіжної літератури; позакласна робота з української мови і літератури, зарубіжної літератури, включно з відомостями про проведення профорієнтаційних заходів; науково-дослідницька робота методичного напрямку на уроці української мови і літератури та зарубіжної літератури; завершальний етап практики; висновки / примітки / зауваження / пропозиції щодо вдосконалення організації виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО;

2) атестаційний лист;

3) характеристика на студента-практиканта з місця проходження практики з оцінками вчителів-предметників та підписом директора школи/гімназії із мокрими печатками;

4) індивідуальний план студента-практиканта;

5) щоденник практики;

6) розгорнуті конспекти (відеозаписи) 12 залікових уроків з української мови, української літератури та зарубіжної літератури (з ескізами допоміжних засобів навчання), підписані вчителем-предметником;

7) сценарії залікових позакласних заходів з фаху (українська мова/література, зарубіжна література), проведених в закріпленому класі;

8) методичну розробку (або сценарій) виховного заходу (кафедра педагогіки);

9) психолого-педагогічну характеристику класу (кафедра психології).

Документація, що підтверджує виконання науково-дослідницької роботи методичного напрямку (тези доповіді / доповідь про результати своєї науково-дослідної діяльності методичного напрямку; сертифікат учасника науково-методичного семінару з методичних проблем/студентської конференції) подається за наявності.

Бали у атестаційний виставляють методисти з практики з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, педагогіки, психології та вчителі-предметники. Підсумкову оцінку у залікову книжку (розділ «Педагогічна практика») на основі критеріїв оцінювання, аналізу звітної документації, власних спостережень, оцінок вчителів-предметників та звіту студентів на підсумковій конференції з виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО виставляє керівник практики.

Оцінювання уроків та планів-конспектів відбувається на основі рейтингу за контрольним листом.

Оцінювання уроків: рейтинг за контрольним листом

Продемонстровані типи і види професійно-методичних умінь	25 б.
<p>I Конструктивно-планувальні вміння</p> <p>0 1 2 3 ☐ Студент <i>правильно</i> визначив конкретні <i>цілі</i> ☐, <i>завдання</i> ☐ та <i>етапи</i> ☐ фрагменту уроку</p> <p>0 2 ☐ Студент раціонально обрав <i>прийоми</i> досягнення поставлених цілей на кожному етапі фрагменту уроку</p> <p>0 1 2 3 ☐ Студент правильно дібрав та/або визначив <i>типи</i> ☐ та <i>види</i> ☐ <i>вправ</i> і <i>послідовність</i> ☐ їх виконання у відповідності до етапів фрагменту уроку</p> <p>0 1 2 ☐ Студент <i>створив</i> ☐ <i>наочний</i> / <i>роздатковий матеріал належної якості</i> ☐ для проведення фрагменту уроку</p> <p>II Комуникативно-навчаючі вміння</p> <p>0 1 ☐ Студент демонструє вміння встановлювати і підтримувати засобами іноземної мови мовленнєві контакти</p> <p>0 1 2 3 ☐ Студент адаптує мовлення до рівня вимог програми та розвитку учнів (<i>застосовує опори</i> ☐, <i>спрощує</i> ☐, <i>надає зразки виконання завдань</i> ☐ тощо ☐)</p> <p>0 3 ☐ Студент продемонстрував <i>володіння матеріалом</i> ☐, якого навчає</p> <p>III Організаційні вміння</p> <p>0 1 ☐ Студент обґрунтовано застосовує <i>колективні</i> ☐ та <i>індивідуальні</i> ☐ <i>форми роботи</i></p> <p>0 1 ☐ Студент методично <i>грамотно</i> ☐ <i>використовує навчальні посібники</i></p> <p>0 1 ☐ Студент застосовує <i>прийоми активізації розумової</i> ☐ та <i>мовленнєвої</i> ☐ <i>діяльності учнів</i></p> <p>IV Розвиваючо-виховні вміння</p> <p>0 1 2 3 ☐ Студент передбачив у плануванні фрагменту уроку <i>реалізацію освітнього</i> ☐, <i>розвиваючого</i> ☐ і <i>виховного</i> ☐ <i>потенціалу мовленнєвого матеріалу уроку</i>, а також поставив завдання <i>морального</i> ☐ / <i>культурного</i> ☐ / <i>естетичного</i> ☐ / <i>гуманістичного</i> ☐ <i>виховання учнів</i> та забезпечив <i>інтелектуальний</i> ☐ та <i>особистісний</i> ☐ <i>розвиток учнів</i></p> <p>V Дослідницькі вміння</p> <p>0 1 2 ☐ Студент здійснив <i>методичний аналіз мовного матеріалу підручника</i> ☐ з метою прогнозування можливих труднощів та дібрав ☐ <i>оптимальні шляхи їх подолання</i></p>	
Якість розробленого конспекта	20 б.
<p>☐ Відповідність поставленому завданню – розроблений конспект відповідає поставленому завданню.</p> <p>☐ Цілеспрямованість конспекта – правильно сформульовано цілі</p>	

та завдання.

- Зміст** – методичний та тематичний зміст відповідає поставленим цілям та завданням.
- Структура** – відповідає цілям та завданням , віковим особливостям та рівню підготовки учнів , містить усі необхідні компоненти та вихідні дані і не потребує додаткових пояснень .
- Послідовність** етапів та вправ є логічною , методично раціональною , співвідношення різних типів та видів вправ раціональне.
- Дотримано** загальнодидактичні та методичні **принципи**.
- Використані методи та прийоми** відповідають поставленим цілям та завданням, адекватні етапам, дібрані з урахуванням труднощів засвоєння матеріалу та дозволяють забезпечити високий рівень розумової та мовленнєвої активності учнів.
- Мовлення вчителя** грамотне, **завдання-інструкції** сформульовано чітко, доступно, повно, зрозуміло.
- Проведення уроку **забезпечує оволодіння** матеріалом на достатньому рівні.
- Конспект (та роздатковий матеріал) **не містять** друкованих **помилوک** і є **легкими для сприйняття** завдяки **якісному поліграфічному виконанню** , а саме:
  - 1) візуальному виділенню структурних частин жирним шрифтом , а прикладів – курсивом
  - 2) використанню не більше двох конфігурацій шрифтів (Verdana, Calibri, Times New Roman) без порушень режиму їх використання
  - 3) використанню не більше двох шрифтів розміру – 12-14 пт , полуторного міжстрокового інтервалу, рекомендованих берегів – 3/1/2/2 (лівий, правий, верх, низ);
  - 4) правильному використанню прописних літер
  - 5) забезпеченню контрастності літер та фону (традиційно – чорні на білому фоні);
  - 6) добрій структурованості текстів: текст розбито на абзаци / вирівняно за шириною
  - 7) використанню ілюстрації належної якості , їх розміщення у тексті не викликає зауважень .

Висновок методиста:

1. Розроблений конспект відповідає поставленому завданню, містить усі необхідні вихідні дані та компоненти , а його проведення забезпечує оволодіння матеріалом на достатньому рівні, зауважень до оформлення конспекту немає .
2. Конспект потребує доопрацювання .
3. Не можливо провести оцінювання за контрольним листом (Not Applicable (n/a)) .

Оцінювання розроблених роздаткових матеріалів відбувається на основі рейтингу за контрольним листом.

Оцінювання роздаткових матеріалів: рейтинг за контрольним листом

Якість розробленого роздаткового матеріалу	25 б.
<p>☐ Відповідність поставленому завданню – розроблений матеріал відповідає поставленому завданню.</p> <p>☐ Зміст – методичний та тематичний зміст відповідає поставленим цілям та завданням.</p> <p>☐ Структура – відповідає цілям та завданням ☐, віковим особливостям та рівню підготовки учнів ☐, є логічною і не потребує додаткових пояснень ☐, методично раціональною ☐, містить усі правильно оформлені ☐ необхідні компоненти ☐ та вихідні дані ☐.</p> <p>☐ Вправи містять усі необхідні компоненти: завдання ☐, інструкція виконання ☐, зразок виконання ☐, матеріал ☐, ключ/зразок відповіді ☐.</p> <p>☐ Завдання-інструкції сформульовано грамотно ☐, чітко ☐, доступно ☐, повно ☐, зрозуміло ☐.</p> <p>☐ Передбачено можливість застосування опор ☐.</p> <p>☐ Роздатковий матеріал не містить друкованих помилок.</p> <p>☐ Роздатковий матеріал є легкими для сприйняття завдяки якісному поліграфічному виконанню, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) візуальному виділенню завдань шрифтом Verdana/Calibri ☐ або жирним шрифтом Times New Roman ☐, а прикладів іноземною мовою – курсивом ☐. 2) відсутності порушень режиму їх використання ☐. 3) використанню не більше двох шрифтів розміру – 12-14 пт ☐, полуторного міжстрокового інтервалу, рекомендованих берегів – 3/1/2/2 (лівий, правий, верх, низ); 4) правильному використанню прописних літер ☐. 5) забезпеченню контрастності ☐ літер та фону (традиційно – чорні на білому фоні); 6) добрій структурованості текстів: текст розбито на абзаци ☐ / вирівняно за шириною ☐. 7) використанню ілюстрації належної якості ☐, їх розміщення у тексті не викликає зауважень ☐. 	
<p>Висновок методиста:</p> <p>1. Розроблений роздатковий матеріал відповідає ☐ поставленому завданню, містить усі необхідні вихідні дані ☐ та компоненти ☐, а його використання забезпечує ☐ (контроль) оволодіння матеріалом</p>	

на достатньому рівні, зауважень до оформлення роздаткового матеріалу немає ☐ .	
2. Роздатковий матеріал потребує доопрацювання ☐ .	
3. Не можливо провести оцінювання за контрольним листом (Not Applicable (n/a)) ☐ .	

Критерії оцінювання виробничої педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів, А) ставиться за сумлінне виконання програми проходження педагогічної практики з української мови і літератури, англійської мови студентам/студенткам, які:

- 1) одержали інструктаж на настановчій конференції;
- 2) вчасно прибули до бази практики;
- 3) сумлінно виконували обов'язки; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- 4) проводили уроки на високому науково-методичному рівні;
- 5) продемонстрували вміння працювати з мовним та літературознавчим матеріалом;
- 6) апробували раціональні форми роботи на уроках;
- 7) застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках;
- 8) вивчили учнівський колектив;
- 9) ознайомилися з досвідом роботи вчителів-словесників ЗЗСО;
- 10) продемонстрували високий рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- 11) якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики.

Оцінка «добре» (82 – 89 балів, В) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам/студенткам, які:

- 1) сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- 2) одержали інструктаж на настановчій конференції;
- 3) вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- 4) проводили уроки та заняття у ЗЗСО на достатньому науково-методичному рівні;
- 5) більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»;
- 6) намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках української мови і літератури, англійської мови;
- 7) застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках української мови і літератури, англійської мови;
- 8) вивчили учнівський колектив;
- 9) продемонстрували достатньо високий рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;

10) ознайомилися з досвідом роботи кращих учителів-словесників навчального закладу.

Оцінка «добре» (74 – 81 бал, С) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам/студенткам, які:

- 1) належно виконували обов'язки практикантів;
- 2) одержали інструктаж на настановчій конференції;
- 3) вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- 4) проводили уроки та заняття у ЗЗСО на достатньому науково-методичному рівні;
- 5) намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках української мови і літератури, англійської мови;
- 6) застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках української мови і літератури, англійської мови;
- 7) вивчили учнівський колектив;
- 8) продемонстрували достатній рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- 9) мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (64 – 73 бали, Д) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам/студенткам, які:

- 1) виконували обов'язки практикантів із зауваженнями;
- 2) присутність у навчальному закладі була епізодичною;
- 3) проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- 4) більшість занять оцінені вчителями та методистами на «задовільно»;
- 5) продемонстрували слабкі вміння працювати з мовознавчим матеріалом та текстом художнього твору;
- 6) епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках мови та літератури;
- 7) недостатньо вивчили учнівський колектив;
- 8) могли бути відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
- 9) продемонстрували низький рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- 10) мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (60 – 63 бали, Е) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам/студенткам, які:

- 1) виконували обов'язки практикантів із зауваженнями;
- 2) присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків);
- 3) проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- 4) продемонстрували низький рівень уміння працювати з мовознавчим матеріалом та текстом художнього твору;
- 5) епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках мови та літератури;

- 6) недостатньо вивчили учнівський колектив;
- 7) були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
- 8) продемонстрували дуже низький рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- 9) мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Педагогічна практика **оцінюється «незадовільно» (35 – 59 балів, FX)**, якщо студент-практикант/студентка-практикантка не виконав/не виконала програму педагогічної практики. При отриманні незадовільної оцінки за практику студент/студентка зобов'язаний/ зобов'язана пройти її повторно у визначений відповідальним методистом і вільний від занять в університеті час.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для диференційованого заліку
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела інформації (основні)

1. Денищич Т. А., Косарева Г.С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник для студентів галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальність 035 «Філологія (українська)». Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.
2. Кучерук О.А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : [монографія]. Житомир: Видавництво ЖДУ імені І. Франка, 2011. 420 с.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред.. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
4. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика : норми і термінології і мовна практика фахівців : монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
5. Остапенко Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови : навч. посіб / Н.М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К. : ВЦ «Академія», 2016. 248 с.
6. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних

університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С. Ю. Ірпінь : Видавець Романенко Л. Л., 2016. 398 с.

7. Семенов О.М., Вовк М.П., Дятленко Т., Громова Н. Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: навч. посіб. / Семенов О., Вовк М., Дятленко Т., Громова Н. Київ: Талком, 2021. 378 с.

8. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк К. : Ленвіт, 2015. 320 с.

9. Методика навчання української мови. Термінологічний словник» / Кол. авторів за ред. Олени Горошкіної. Словник-довідник. [Електронне видання]. – Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 150 с.

10. ДОРОЖНЯ КАРТА учителя/вчительки мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5-7 та 8-11 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин)/ Т.Гнаткович, О.Котусенко, О.Опачко - Ужгород: Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024. - 60 с.

11. Подолання освітніх втрат з української мови та літератури в 5-11 класах. Методичні рекомендації та приклади уроків. Київ, 2023. 57 с.

Шкільні програми та підручники з української мови

1. Українська мова. 5-6 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.) Київ, 2021. 53 с. URL: <https://cutt.ly/eQ7kmxv>

2. Українська мова. 5-6 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.) Київ, 2021. 63 с. URL: <https://cutt.ly/AQ7kEEG>

3. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit?gid=337295027#gid=337295027>

4. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 5 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/5-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

5. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 6 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/6-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

6. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 7 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/7-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

7. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 8 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/8-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

8. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 9 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

Модельні навчальні програми та підручники з зарубіжної літератури

1. Зарубіжна література. Модельні програми 5–9 класів НУШ. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/83184/>

2. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тихоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Zar.lit.5-9-kl.Nikolenko.ta.in.28.12.2023.pdf>

3. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (авт. Волощук Є. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Zar.lit.5-6-kl.Voloshchuk.27.11.2023.pdf>

4. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Волощук Є. В., Слободянюк О. М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/16.08.2023/Zarubizhna.literatura.7-9%20kl.Voloshchuk.ta.in.23.08.2023.pdf>

5. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (авт. Богданець-Білокаленко Н. І., Снегір'ова В. В., Фідкевич О. Л.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Zar.lit.5-6.kl.Bohdanets-Biloskalenko.ta.in.27.11.2023.pdf>

6. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Снегір'ова В.В., Бушакова О.В., Горобченко І.В., Каєнко О.В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Zarubizhna.literatura.7-9%20kl.Snyehirova.ta.in.26.07.2023.pdf>

7. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори: Яценко Т. О., Тригуб І. А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки

України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6.kl.Yatsenko.ta.in.27.11.2023.pdf>

8. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2023 року № 184). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.27.11.2023.pdf>

9. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ніколенко О.М., Мацевко-Бекерська Л.В., Качак Т.Б., Богосвятська А.-М.І., Рудницька Н.П., Туряниця В.Г.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Intehrovanyy.kurs.literatur-ukrayinskoyi.ta.zarubizhnoyi-7-9.kl.Nikolenko.ta.in.26.07.2023.pdf>

10. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Таміла Яценко, Василь Пахаренко, Ірина Тригуб, Олеся Слижук) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.12.2024 року № 1787). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/31-12-2024/intehrovanyy-kurs-literatur-ukr-ta-zarubizhn-7-9-kl-yatsenko-ta-in-31-12-2024.pdf>

11. Модельна навчальна програма "Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи" для закладів загальної середньої освіти (авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Блажко М.Б., Ткач П.Б., Панченков А.О., Волошенко О.В.) Рекомендовано Міністерством освіти і науки України Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.09.2021 № 1031). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf>

12. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/16.08.2023/Intehrovanyy.movno-literaturnyy.kurs-ukrmova.ukr.ta.zarub.literatury.7-9.kl.Starahina.ta.in.16.08.2023.pdf>

13.	Підручники.	5	клас. Зарубіжна	література.	URL:
	https://shkola.in.ua/pidruchnyky/5-klas/zarubizhna-literatura/				
14.	Підручники.	6	клас. Зарубіжна	література.	URL:
	https://pidruchnyk.com.ua/6klas/zarubizhna6/				
15.	Підручники.	7	клас. Зарубіжна	література.	URL:
	https://pidruchnyk.com.ua/7klas/zarubizhna7/				
16.	Підручники.	8	клас. Зарубіжна	література.	URL:
	https://pidruchnyk.com.ua/8klas/zarubizhna8/				
17.	Підручники.	9	клас. Зарубіжна	література.	URL:
	https://shkola.in.ua/pidruchnyky/9-klas/zarubizhna-literatura/				

Модельні навчальні програми та підручники з української літератури

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році
<https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodovykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoiserednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi>

Програма з української літератури для 5–9 класів За вимогами Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011)
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/na-sajt-ukrayinska-literatura-5-9-z-chervonimdoc-2.pdf>

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovihklasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyiosviti>

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-6, 7-9 класів:
<https://osvita.ua/school/program/program-5-9/83182/>

Аналіз стану шкільної літературної освіти в умовах НУШ. Стратегії реалізації рішень виявлених проблем. <https://www.orioncentr.com.ua/metodychna-chitalna/242-school-literatureeducation-nus-ideas-vasyl-shulyar>

PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. К. : УЦОЯО, 2017. 123 с.

Бабійчук Т. Сучасна українська література: імена, теми, інтерпретація // Українська мова і література в школах України. 2018. № 12. С. 21-28.

Бондаренко Юрій Загальна модель шкільного навчання української літератури : монографія. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 392 с

Білоус П.В. Вступ до літературознавства : навч. посіб. для самостійної роботи студента / П.В. Білоус, Г.Д. Левченко. К. : ВЦ «Академія», 2012. 364с.

Володимир Гладишев, Василь Шуляр БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ <https://september.moippo.mk.ua/index.php/sept/article/view/183/171>

Градовський А. В. Українська палітра на європейському тлі: формування у

майбутніх учителів-словесників навичок компаративного аналізу художнього твору / А. В. Градовський. Черкаси : [б. в.], 2011. 220 с.

Домінанти духовного світу українців : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 300 с.

Жила С. Бачити художній твір як культурний універсум . Теорія і методика навчання української літератури: актуальні проблеми. Збірник наукових праць / Наук. ред. і упоряд. Логвіненко Н. К. : Педагогічна думка, 2015. С. 38-50.

Жила С. О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи : [монографія] / С. О. Жила. Чернігів : РВК «Деснянська правда», 2004. 360 с.

Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури / О. О. Ісаєва. К. : Ленвіт, 2000. 184 с.

Куцевол О. Методика викладання української літератури (креативноінноваційна стратегія) : навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2009. 464с.
<https://lib.iitta.gov.ua/705923/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF.pdf>

Лісовський А. Етюди з методики викладання літератури : навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2013. 105 с.

Літературне краєзнавство: Посібник для студентів-філологів, учителів і учнів шкіл: Вид. 2, доп. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2011.

Наєнко М. К. Історія українського літературознавства і критики : [навчальний посібник] К. : ВЦ «Академія», 2010. 520 с.

Методика викладання літератури : термінологічний словник / за ред. А. Ситченка. Київ : Видавничий Дім «ІнЮре», 2008. 132 с. Наукові основи методики літератури : навчально-методичний посібник / за ред. Н. Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.

Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.

Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2005. 154 с.

Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб.] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. К. : Вид-во А. С.К., 2004. 192 с.

Пультер С. О., Лісовський А. М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир: Полісся, 2000. 163 с

Пультер С. О. До питання наукових досліджень з історії розвитку методики викладання української літератури в середній школі.
<http://eprints.zu.edu.ua/10022/1/%D0%9F%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80.pdf>

Сафарян С. І. Проблеми формування читацької компетенції школярів у світлі сучасного змісту шкільної літературної освіти . Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. 2008. № 10. С. 4–6.

Семенов О.М. Методика викладання української літератури у вищих навчальних закладах. Програма . К., Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. 58 с. (Рекомендовано Науково-методичним центром вищої освіти МОН України)

Семенов О. Педагогічна майстерність учителя-словесника в дослідницьких рефлексіях Ніли Волошиної [/ Українська література в загальноосвітній школі. - 2013. - № 9. - С. 2-4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2013_9_2

Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. 404 с.

Семенов О.М., Вовк М.П., Дятленко Т.І, Громова Н.В. Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації: навч. посіб. Київ: Талком, 2021. 377 с.

Семенов О. Мовнокомунікативна особистість учителя й учня у художньопедагогічному дискурсі. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 180 с.

Семенов О., Ячменик М.М. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: монографія. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 211 с.

Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах : навчальний посібник для студентів-філологів. Київ: Ленвіт, 2011. 291 с

. Слизук О. Методика викладання української літератури: конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 138 с.

Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Уліщенко В. В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі : К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 398 с.

Філіпчук Г. Г. Націєтворчість освіти : Чернівці : Зелена Буковина, 2014. 400 с. Шуляр В. Сучасний урок української літератури : монографія . Миколаїв : Іліон, 2014. 553 с.

Яценко Т. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 360 с.
<https://lib.iitta.gov.ua/705923/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF.pdf>

Наукові, науково-методичні праці доц. Громової Н.В., яка забезпечує навчальну педагогічну практику з української мови

1. Громова Н.В. Види мовного розбору в школі. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів: навчальний посібник для студентів філологічних факультетів / [за ред. А.А.Силки]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Суми: Університетська книга, 2012. С. 301-339. **(Гриф МОН)**.

2. Семенов О.М., Вовк М.П., Дятленко Т., Громова Н. Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: навч. посіб. / Семенов О., Вовк М., Дятленко Т., Громова Н. Київ: Талком, 2021. 378 с.

3. Широков Володимир, Загнітко Анатолій, Надутенко Максим, Надутенко Маргарита, Семенов Олена, Громова Наталія, Пономаренко Наталя. Віртуальна лексикографічна лабораторія «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» [Електронний ресурс]. Сум.ДПУ імені А.С. Макаренка; Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2022. доповнене.

4. Від зернинки до плодів: навчально-методичний посібник / [за ред. Н.В. Громової]. Суми: ФОП Цьома С.П., 2016. 152 с.

5. Averina, K., Hromova, N., Hornostaieva, O., Kravchenko, H., Volosatych, O., & Shamayeva, K. (2021). Development of professional competence of teachers in the system of continuing education. Laplage in Journal, 7(3), p.591-597 <https://doi.org/10.24115/S2446->

6. Ganna Korchagina, Olena Akimova, Alina Drokina, Nataliia Hromova, Hennadii Leshchenko (2024) Pedagogical conditions for the professional development of students of Higher Education through the disciplines of the General University Block/ *Revista Conrado*, 20(97), p. 254-260. <https://conrado.ucf.edu.cu/index.php/conrado/article/view/3653>

7. Громова Н.В. Сучасні цифрові технології у професійній підготовці учителя-словесника. *Філологія і філологічна освіта в епоху цифрової трансформації: європейські виміри, національний контекст, міжкультурна комунікація*. Рига : Izdevniecība “Baltija Publishing, 2024 (монографія)

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp>

8. Громова Н.В. Активні методи навчання на уроках української мови. The latest foundations for the development of production, science and education – 2024 : collective monograph. – Nová Dubnica : NES Nová Dubnica s.r.o., 2024. – 115 p. (монографія)

<https://dspace.bdupu.org.ua/handle/123456789/3267>

9. Громова Н.В. Медіаосвіта в системі професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника. Тенденції розвитку філологічної освіти в епоху цифровізації: європейський та національний контексти. Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. 784 p. P.727-743. (монографія).

<https://doi.org/10.30525/978-9934-26-303-3-33>

10. Громова Н.В. Система роботи з формування риторичної компетентності майбутнього педагога. Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти: монографія /О.Семенов, В.Герман, Н.Громова, І. Левенок, Н.Пономаренко // за заг.ред. О.Семенов. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 247 с. С. 77-86 (монографія).

11. Громова Н. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи *LMS MOODLE*. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136). С. 3-13.

12. Громова Н.В. Формування медіаграмотності майбутнього вчителя в умовах професійної філологічної підготовки («Методика навчання української мови» і «Культура української мови»). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 7 (111) (у співавторстві з Герман В.В.). (Index Copernicus).

13. Громова Н.В. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. № 6 (120). С.49-63.

14. Громова Н.В. Фахова практика – невід’ємний компонент педагогічної майстерності майбутнього вчителя-словесника. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. № 2.

15. Громова Н.В. Формування медіаграмотності майбутнього вчителя в умовах професійної філологічної підготовки («Методика навчання української мови» і «Культура української мови»). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 7 (111).

16. Громова Н.В. Шляхи формування соціальної компетенції на уроках української мови в сучасному освітньому просторі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип.2. Бердянськ : БДПУ, 2020. 420 с. С.201-207.

17. Громова Н.В. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. № 6 (120). С.49-63.

18. Громова Н. В. Сучасні орієнтири формування мовнокультурологічної компетенції педагога. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. № 9. С.218-228.

19. Громова Н. Полемічна культура сучасного викладача й учителя української мови та літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. № 4 (88). С. 17-27.

20. Громова Н.В. Використання інноваційних технологій у процесі викладання української мови у ЗВО // Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів III Усеукраїнської науково-практичної конференції (м. Суми, 24-25 жовтня 2019 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 139-142.

21. Громова Н.В. Евристична освіта у творчій самореалізації старшокласників: зміст, структура, способи діяльності, результати. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті [монографія] / [за редакцією проф. М.О. Лазарева, проф. О.Г. Козлової]. Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. С.115-133.

22. Громова Н.В. Елементи національно-патріотичного виховання як мотивація до підвищення культуромовної особистості фахівця / Н.В. Громова, О.А. Кулікова, М.М. Ячменик // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. / головн. ред. А.А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. № 7 (51) С. 16-23.

23. Громова Н.В. Медіаграмотність у структурі професійно-методичної компетентності вчителя-словесника // Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (14- 15 травня 2020 р).

24. Громова Н.В. Методичні аспекти розвитку зв'язного мовлення студентів під час написання творів-роздумів // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць / ДВНЗ «ДДПУ»; гол. ред. проф. С. О. Омельченко; відп. ред. проф. Л. Г. Гаврілова. – Слов'янськ : ДДПУ, 2020.

25. Громова Н.В. Мовнокультурологічна компетенція як складова професійної культури педагога // Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Слов'янськ, 26-27 вересня 2019 року. Слов'янськ: Мінідрукарня «Папірус», 2019. С. 89-91.

26. Громова Н.В. Оволодіння педагогом і учнями основними механізмами евристичної навчальної діяльності // Професійно-творча самореалізація майбутнього вчителя в інноваційній освіті: [монографія] / [за ред. проф. М.О. Лазарева]. – Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. – С. 209-225.

27. Громова Н.В. Педагогічна рефлексія як показник самореалізації майбутнього вчителя-словесника // Академічна культура дослідника в освітньому просторі:

європейський та національний досвід: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16-17 травня 2019 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 172-177.

28. Громова Н.В. Система роботи над удосконаленням комунікативно-мовленнєвих якостей майбутнього педагога засобами риторики // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць / ДВНЗ «ДДПУ»; гол. ред. проф. С. О. Омельченко; відп. ред. проф. Л. Г. Гаврілова. – Слов'янськ: ДДПУ, 2018. №8. Ч.1.

29. Громова Н.В. Технологія сучасного заняття з лінгвістичних курсів // Лінгвістична підготовка майбутніх фахівців: ефективні технології навчання і моніторинг якості: монографія. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2017. С. 58-112.

30. Громова Н.В. Формування медіакомпетентності майбутнього вчителя-словесника у курсі «Методика навчання української мови». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук.журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020.

31. Громова Н.В., Герман В.В. Творча самореалізація майбутнього вчителя-словесника під час педагогічної практики. *Nauka i edukacja w warunkach zmian cywilizacyjnych* / Pod red. M.Andrzejewskiego. Łódź: Nowa nauka, 2019. С. 20-22.

32. Культура української мови: Навчальний посібник для студентів гуманітарних (філологічних) факультетів / В.В. Герман, Н.В. Громова. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2014. 376 с. (Рекомендовано Вченою радою СумДПУ імені А.С. Макаренка).

33. Лінгвістична підготовка майбутніх фахівців: ефективні технології навчання: монографія / Олена Семеног, Вікторія Герман, Олександр Земка, Ольга Рудь, Наталія Громова, Наталя Пономаренко, Інна Левенок, Марина Ячменик. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 351 с.

34. Пізнавально-творча самореалізація майбутнього вчителя в інноваційній освіті / Н.В. Громова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. : наук. журнал. / головн. ред. А.А. Сбруєва. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 10 (64). С. 13-24.

35. Роль і місце педагогічної практики в професійному становленні майбутнього вчителя-філолога // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. № 5 (31). С. 213-221.

36. Формування професійних мовленнєвих умінь у майбутніх учителів-словесників // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 16. “Творча особистість учителя: основи теорії і практики”. Збірник наукових праць / ред. кол. Н.В. Гузій (відп. редактор). №22 (32) К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. С. 116-120.

Наукові, науково-методичні праці проф. Горболіс Л.М., яка забезпечує навчальну педагогічну практику з зарубіжної літератури

1. Горболіс Л. Мультикультуральний аспект осмислення поезії Агатангела Кримського. Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменство («Міжкультурний діалог»): тези доповідей V Міжнародної наукової конференції. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. С. 30

2. Горболіс Л. «Із секретів поетичної творчості» І. Франка як теоретико-методологічна основа інтермедіальних студій. *Науковий вісник Міжнародного*

гуманітарного університету. Серія: Філологія. Вип. 42. Т. 2. Одеса: МГУ, 2019. С. 124-126. *Index Copernicus* URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v42/part_2/34.pdf

3. Горболіс Л. Сходознавча складова письменницького доробку Агатангела Кримського. XXIV Сходознавчі читання А. Кримського: матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, 21 грудня 2021 р. Київ : ВД «Гельветика», 2021. С. 319-321.

4. Горболіс Л. Специфіка відтворення образу художника в біографічних творах про Ван Гога. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* Том 33 (72), № 1. 2022. Ч. 3. С. 89-94. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/part_3/15.pdf

5. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 1. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 249 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11679>

6. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 2. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 200 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11680>

<https://repository.sspu.edu.ua/items/4652f7ae-899c-450f-96f4-acc31efd82d2>

7. Горболіс Л. Інтермедіальна матриця роману Дена Брауна «Інферно». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* Том 33 (72), № 4. 2022. Ч. 2. С. 186-190. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_2/31.pdf

8. Novukov, A., Hohol, N., Horbolis, L., Marieiev, D., & Kleimenova, T. (2023). The archetype of a woman warrior in the work of Svitlana Alexievich. *Amazonia Investiga*. 12(65), 84-95. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.9> URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2389>

9. Горболіс Л. Художня своєрідність циклу «Між дітьми природи» Агатангела Кримського. *Мови й літератури світу: зб. наук. праць.* 2023. Вип 2. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2023. С. 11-22. <https://journal.kdpu.edu.ua/wll/article/view/7699>

10. Горболіс Л. Антропологічний аспект вивчення повісті-притчі «Старий і море» Ернеста Гемінгвея у школі. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія.* 2023. № 3. С. 128-135. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/165/151>

11. Горболіс Л. Екокритика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація: монографія. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 209 с. ISBN 978-966-698-339-1 <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14655>

12. Горболіс Л. Роль медіа у формуванні читацької компетентності старшокласників. *Інфомедійна грамотність: виклики і стратегії розвитку в епоху цифровізації:* матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. Суми, 15 травня 2024 р. / за заг. ред. М.М. Ячменик. Суми: СумДПУ, 2024. С. 43-46. https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/nauka/konf/zbirnik_konfmedia_8_3e71a.pdf

13. Горболіс Л. Погляди Бернарда Шоу і Якова Мамонтова на драматургію і театр. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія.* 2024. № 7. С. 72-76. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/444/416> DOI <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.7.11>

14. Горболіс Л. «Нова драма» і театр у світовому літературно-критичному дискурсі кінця XIX – початку XX ст. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія.*

Журналістика. 2025. Т. 36. (75). № 1. Т.2. С. 7-11. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.2/02> https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/1_2025/part_2/4.pdf

15. Горболіс Л. М. Інтермедіальний аспект вивчення української і зарубіжної літератури у виші. *Proceeding of the scientific and pedagogical internship, February 24 – April 6, 2025*. Riga the Republic of Latvia. С. 8 – 12. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/17816>

16. Горболіс Л. Кіномистецький контент в оптимізації навчання зарубіжної літератури в ЗЗСО: особливості застосування. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2025. № 12. С. 58-62. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology> DOI <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.12.10>

Наукові, науково-методичні праці Н.І. Кириленко, яка забезпечує навчальну педагогічну практику з української літератури

1. Кириленко Н., Прокопенко М. Формування емоційно-етичної компетентності учнів середніх класів під час вивчення воєнної літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024, № 6 (140). С. 209-220. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2025/01/%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

2. Герман В., Громова Н., Кириленко Н. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи LMS MOODLE. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136). С. 3-13. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/04/D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

3. The Formation of Infomedia Literacy of Students in a Media Tournament. Yachmenyk, M., Kharchenko, I., Semenog, O., Kyrylenko N., Ostroha M., Bohoslavskyi, S., Semenikhina, O. 2023 46th ICT and Electronics Convention, MIPRO 2023 Proceedings, 2023, pp. 660-665 M. (WoS)

4. Kyrylenko, N., Havrylo, O., Romanyshyn, R., Mykhalchenko, N., & Koperlos, R. (2025). El impacto de las innovaciones pedagógicas en el desarrollo del entorno educativo en el contexto de los desafíos modernos. *Revista Conrado*, 21(104), e4489. Recuperado a partir de <https://conrado.ucf.edu.cu/index.php/conrado/article/view/4489> (WoS)

5. Chychuk, A., Zorochkina, T., Yachmenyk, M., Kyrylenko, N., Kumeda O., & Mougel, D. (2021). Innovative technologies for the implementation of educational activities in higher education institutions. *Laplagein Journal*, 7 (3A), p. 370-377. <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1416p.370-377> (WoS)